

Efterfølgende er en foreløbig skitse, som blev udarbejdet til et bispemøde i november 1989. Det blev overvejet, om der til det planlagte alterbogstillæg skulle udarbejdes en vejledning om anvendelse af gammeltestamentlige vækselssalmer med henvisning til eksisterende publikationer. I høringsoplægget fra december 1990, som kun var til høring i en begrænset kreds, indgik der i alterbogstillægget et afsnit med gammeltestamentlige vækselssalmer; men afsnittet var tomt og kun repræsenteret af en overskrift og en note om, at der ikke forelå et færdig oplæg. Og i det efterfølgende »Oplæg til Gudstjenesteordning« (juni 1991) var afsnittet ikke medtaget.

Emnet blev taget op til behandling i det specielle musikudvalg, der stod for publikationen af to Musiktillæg (bind I og II, København 1994). I Musiktillæg I findes der et afsnit om bibelske salmer og lovsange (side 113-139). I Musiktillæg II er der et tilsvarende afsnit om bibelske salmer og lovsange (side 74-97).

April 2009, Holger Villadsen

GAMMELTESTAMENTLIGE VEKSELSALMER

(Introitus, Graduale, Halleluja)

I Niels Jesperssens Graduale (1573) findes en omfattende samling af bibelske salmer beregnet til at synges af koret på latin ved højmissen på kirkeårets søn- og helligdage. Det drejer sig dels om Introitus og dels om Halleluja. Denne form for liturgisk brug af bibelske salmer er i dansk gudstjenestetradition stort faldet bort sammen med brugen af latin. Det kan dog overvejes, om der ikke i Alterbogstillægget bør anvises mulighed for liturgisk brug af de bibelske salmer i form af korsang eller vekselssang mellem kor og menighed.

Som eksempler på nyere forsøg i dansk sammenhæng på liturgisk anvendelse af bibelske salmer kan henvises f.eks. til Det danske Antifonale beregnet til brug ved tidebøn. I et vist omfang kan materialet også bruges til højmesse og andre gudstjenester, f.eks. som korsang.

I Prøveritualbogen 1963 findes aftrykt et udvalg af bibelske salmer med henblik på brug ved morgen- og aftengudstjenester på kirkeårets forskellige tider. En liste over disse salmer anføres i det følgende.

Et andet forslag til gudstjenstlig brug af især gammeltestamentlige salmer findes i Jørgen Glenthøj, Introitus og kollekter til kirkeårets søn- og helligdage (Århus 1987).

I den nye norske salmebog (1984) findes et afsnit med bibelske salmer, nr. 881-936. Salmerne er bl.a. beregnet som indgangssalme ved højmissen, mens præsten går for alteret, eller som salme mellem de to første bibelske læsninger.

I den nye svenske højmesseordning (1986) kan indledes med "Ingångspsalme eller psaltarpsalm med församlingsomkväde", eller der kan som introitus inden Kyrie synges "gammalkyrlig introitus, psaltarpsalm med församlingsomkväde eller annan introitussång". Endvidere anføres det, at der mellem den gammeltestamentlige tekst og epistlen kan være "Psalmsång, psaltarpsalm eller körsång".

I forslaget til højmesseordning er der under "indgangen" (pkt. 1) anført, at gudstjenesten kan indledes med bibelsk salme (introitus). Jfr. endvidere vejledningens nr. 7, 8 og 9. Men det er svært at finde frem til umiddelbart anvendelige forslag til tekst, og i mangel af andre forslag anføres i det følgende en liste over Prøveritualbogens forslag:

Advent

Salme 24,7-10
Salme 89,2-5
Salme 96,1-7
Salme 130,5-8

Jul

Salme 113
Salme 132,11-15
Salme 145,8-13a

Nytår

Salme 90,1-6+12
Salme 102,26-28

Hellig tre konger

Salme 72,1-2+8-13

Faste

Salme 51,3-6+11-14
Salme 32,1-7
Salme 42,2-6
Salme 130,1-4
Salme 143,1-2+7-8

Den stille uge

Salme 22,2-9
Salme 69,17-22
Salme 88,2-10

Påske

Salme 16,8-11
Salme 30,2-6
Salme 98,1-3
Salme 118,14-18
Salme 118,21-26

Kristi Himmelfart

Salme 47,2-3 +7-9
Salme 68,19-21
Salme 110,1-4

Pinse

Salme 104,24-30

Trinitatis

Salme 8

Salme 23

Salme 27,1 +4-6

Salme 36,6-10

Salme 46,2-8

Salme 73,25-28

Salme 86,1-13

Salme 92,2-6

Salme 95,1-7a

Salme 100

Salme 103,1-6

Salme 103,8-18

Salme 105,1-5

Salme 106,1-5

Salme 116,1-9

Salme 119,89-92

Salme 135,1-5 +13-14

Salme 145,15-18

Høst

Salme 65,10-14

Alle helgen

Salme 34,2-9

Salme 84,2-5 +11-13

Liste over Introitus og Halleluja

i

Niels Jesperssøns Graduale

Efterfølgende summariske liste er hovedsageligt lavet (i al hast) på grundlag af overskrifterne i Gradualet, hvor der kun meddeles kapiteltal og ikke verstal. Jeg har heller ikke kontrolleret oplysningerne ved opslag i latinsk og dansk bibel. Nærmere oplysninger om Introitus'erne kan findes i Jørgen Glenthøjs bog.

I landsbykirkerne synges i stedet for det latinske introitus et dansk introitus, hvis nærmeste aktuelle parallel er den nuværende danske indgangssalme.

<i>Søn- eller helligdag</i>	<i>Introitus</i>	<i>Halleluja</i>
1. s. i advent	Ps. 25	Ps. 85
2.	Es. 3 + Ps. 80	Ps. 122
3.	Phil. 4 + Ps. 85	Ps. 80
4.	Ps. 106	?
Juledag	Es. 9 + Ps. 98	Es. 9
St. Stefans Dag	Ps. 119	Act. 7
Johs. Evang.	Sirach 15	Johs. 21
1. s. e. jul	Sap. 18 + Ps. 93	Ps. 93
Nytår	Luk. 2 + Matt. 1	= Juledag
Søndag efter nytår	Ps. 45	Ps. 45
Hellig tre konger	Mal. 3 + Ps. 72	Matt. 2
1. s. e. h3k	Es. 6 + Apoc. 4 + Ps. 100	Ps. 100
2.	Ps. 65	Ps. 148
3.	Ps. 97	Ps. 97
Mariæ Renselsesdag	= 8. s. e. trin.	= 8. s. e. trin.
4., 5. og 6.	= 3. s. e. h3k.	= 3. s. e. h3k.
Septuagesima	Ps. 18	Ps. 130
Seksagesima	Ps. 44	= ovenfor
Fastelavn	Ps. 31	= ovenfor
1. s. i fasten	Ps. 91	<i>Tract.:</i> (Ps. 103 + Ps. 79)
2.	Ps. 25	= ovenfor
3.	Ps. 25	= ovenfor
Midfaste	Ps. 66 + Ps. 122	= ovenfor
Mariæ Bebudelsesdag	Ps. 45 + Ps. 19	Luk. 1
5. s. i fasten	Ps. 43	= 1. s. i fasten
Palmesøndag	Ps. 22	= ovenfor
Skærtorsdag	Gal. 6 + Ps. 67	Mt. 26 + +
Langfredag		
Påskedag	Ps. 139	1. Kor. 5
2. og 3. påskedag	= ovenfor	= ovenfor
1. s. e. påske	1. Pet. 2 + Ps 81	Matt. 28
2.	Ps. 33	Johs. 10

3.	Ps. 66	Luk. 24 + Johs. 20
4.	Ps. 98	= ovenfor
5.	(Es. 48) + Ps. 66	?
Kristi Himmelfartsdag	Act. 1 + Ps. 47	Ps 47
6.	Ps. 27	Ps. 68 + Ef. 4
Pinsedag	Sap. 1 + Ps. 68	Veni Sancte Spir.
2. og 3. pinsedag	= ovenfor	= ovenfor
Trinitatis s.	(Tob. 12)	Dan. 3
1. s. e. trin.	Ps. 13	?
2.	Ps. 18	Ps. 7
3.	Ps. 25	Ps. 18
4.	Ps. 27	Ps. 21
Johs. Døb.	Es. 49 + Ps. 92	Matt. 11
Marie besøgesdag	Luk. 1 + Ps 113	= Kyndelmisse
5.	Ps. 27	Ps. 71
6.	Ps. 28	Ps. 47
7.	Ps. 47	Ps. 59
8.	Ps. 48	Ps. 65
9.	Ps. 54	Ps. 78
10.	Ps. 55	Ps. 81
11.	Ps. 68	Ps. 88
12.	Ps. 39	Ps. 90
13.	Ps. 74	Ps. 95
14.	Ps. 84	Ps. 95
15.	Ps. 86	Ps. 103
16.	Ps. 86	Ps. 114
Mikkelsdag	Ps. 103	?
17.	Ps. 119	Ps. 116
18.	(Sir. 36) + Ps. 122	Ps. 117
19.	Ps. 34 + 35 + 78	Ps. 118
20.	Tob. 3 + Ps. 48	Ps. 125
Alle Helgen	Ps. 34	Sap. 3
21.	Esther 13 + Ps. 119	Ps. 130
22.	Ps. 130	Ps. 146
23., 24. 25. 26. 27.	Jer. 29 (+ Ps. 85)	Ps. 147